

Aan de gemeenteraad

Datum : 1 november 2022
Zaaknummer : 696691
Contactpersoon : Alex Uil
Telefoonnummer : 0631114773

Onderwerp: Stand van zaken regionaal openbaar vervoer (bus en trein)

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor om kennis te nemen van een aantal recente ontwikkelingen in het regionale openbaar vervoer (OV).

Inleiding

We staan voor een aantal grote opgaven als het om de bereikbaarheid van onze stad gaat. We hebben de ambitie zo'n 16.000 woningen te realiseren en om aan de werkgelegenheid een impuls te geven. Dat betekent dat ons inwonertal zal toenemen en het aantal mobiliteitsbewegingen groeit. We willen daarnaast onze stad duurzaam bereikbaar, schoon en aangenaam houden voor onze inwoners, de bedrijven en hun werknemers. Het openbaar vervoer speelt een belangrijke rol in deze opgave. Als gemeente werken we actief aan verschillende plannen om de infrastructuur van het OV te verbeteren. De exploitatie van het regionaal openbaar vervoer (bus en trein) behoort tot de verantwoordelijkheid van de provincie. Deze exploitatie staat onder druk en dat baart ons college zorgen. We zijn hierover met de provincie in gesprek. De ontwikkelingen zijn:

- Uitstel van de nieuwe OV-concessie RijnWaal en noodconcessies tot 2026.
- Het OV staat onder druk door minder beschikbaar provinciaal budget.
- De reactie van de gemeente Arnhem op deze ontwikkelingen.

Stand van zaken

Hieronder gaan we in op de genoemde ontwikkelingen.

Uitstel van de nieuwe OV-concessie RijnWaal en noodconcessies tot 2026

Het aantal concessiegebieden is door de provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland teruggebracht van zeven naar vijf: IJssel Vecht, RijnWaal, Valleilijn, Twente en Achterhoek-Rivierenland. De huidige concessie Arnhem-Nijmegen valt straks onder de concessie RijnWaal. Deze nieuwe openbaar vervoerconcessie zou starten in december 2022 en lopen tot december 2032. Tijdens de coronaperiode

zijn diverse aanbestedingen stopgezet wegens gebrek aan inschrijvingen. Potentiële inschrijvers (vervoerbedrijven) gaven aan in de onzekere marktomstandigheden niet in te willen schrijven. Dit heeft geleid tot een landelijk “stuwmeer” aan aanbestedingen en er is een aangepaste aanbestedingskalender opgesteld.

Voor de regio Arnhem Nijmegen heeft dit de volgende consequenties:

- De concessie RijnWaal wordt uitgesteld tot juni 2026.
- Voor de periode december 2022 - juni 2026 wordt gewerkt met noodconcessies.
- De concessie Veluwe Zuid (grotendeels het gebied van de regio Foodvalley) wordt toegevoegd aan de nieuwe concessie RijnWaal.

Het uitstel van de aanbesteding heeft diverse consequenties:

- De “Nota van Uitgangspunten (NvU)” voor OV en Spoor moet worden herijkt. Dit betekent dat de door [de raad vastgestelde input](#) voor de RijnWaal-concessie opnieuw ingebracht zal moeten worden in het provinciale aanbestedingsproces. De gewenste verduurzaming van de busvloot wordt hiermee wel vertraagd. Gasbussen blijven langer rijden in de regio Arnhem Nijmegen. Voor de trolley in Arnhem heeft het geen consequenties.
- De Rijnlijn gaat wel eerder van start (zie [raadsbrief De Rijnlijn](#)).
- De situatie blijft nog 3,5 jaar “ongeveer” (zie hieronder OV onder druk) zoals het nu is. Maar dat betekent ook dat de huidige vervoerder niet met innovaties, zoals Trolley 2.0 in de regio, zal komen. Dit laatste is vaak wel het geval bij nieuwe aanbestedingen.

OV onder druk

Als gevolg van kostenstijgingen, personeelstekorten en inkomstenverliezen staat het openbaar vervoer onder druk. Zo is bijvoorbeeld het aantal reizigers na COVID-19 nog niet terug op het oude pre-COVID niveau.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft aan Provinciale Staten laten weten dat het huidige jaarlijkse budget van € 127 miljoen ontoereikend is om het bestaande niveau aan openbaar vervoer uit te voeren. Om het OV op peil te houden zou er jaarlijks structureel € 25 miljoen extra bij moeten. In de bijgevoegde Statenbrief worden vier mogelijke richtingen voor de toekomst van het OV aangegeven.

De Groene Metropoolregio heeft, mede namens de gemeente Arnhem, op 29 juni jl. ingesproken bij de Statenvergadering en het belang van openbaar vervoer voor onze stad en regio benadrukt en aangegeven dat bezuinigingen op het OV grote consequenties hebben. De inspraakreactie van de Groene Metropoolregio is als bijlage bijgevoegd.

Besluit Staten over OV-budget

Provinciale Staten heeft Gedeputeerde Staten gevraagd een onderzoek te laten uitvoeren om het OV toekomstvast te maken. De resultaten van dit onderzoek zijn begin november beschikbaar. Provinciale Staten kan daarna besluiten over de financiering van het OV.

Risico's

Gelet op de Statenverkiezingen van het komende voorjaar en de gevoeligheid van dit dossier, is de kans aanwezig dat de huidige Staten geen besluit meer wil nemen over het OV-budget en dit overlaat aan de nieuwe Staten.

De reactie van de gemeente Arnhem op deze ernstige ontwikkelingen

Zoals gezegd heeft de vertraging van de concessie RijnWaal een negatief effect op de verduurzaming van het OV. De mogelijk afnemende OV-budgetten hebben grote consequenties voor onze verstedelijkings-, bereikbaarheids- en transitieopgaven en klimaatdoelstellingen. Door middel van bijgevoegde brief hebben we onze zorgen ook onder de aandacht gebracht van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten en tevens aangegeven hoe we samen met de regio met hen willen meedenken en samenwerken aan de versterking van de exploitatie van het OV.

Samen voor een sterk OV

De opgaven voor het openbaar vervoer zijn groot. Enerzijds zijn er stijgende kosten en lagere inkomsten en anderzijds is de noodzaak voor (hoogwaardig) openbaar vervoer groter geworden vanwege de stedelijke ontwikkelingen. Daarom stellen wij voor om samen met de provincie Gelderland, ieder binnen haar eigen verantwoordelijkheden, een extra inspanning te leveren om het openbaar vervoer in stand te houden en een gezonde basis te creëren om te kunnen groeien in het aanbod van het (hoogwaardig) openbaar vervoer. We denken dat een gezamenlijke inspanning, voor de periode 2022-2026, om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren, het verschil maakt om het voorzieningenniveau in stand te houden. Vanaf 2026 ontstaat een nieuwe situatie door de introductie van de vijf grote nieuwe concessies, met bijbehorende investeringen van de vervoerders.

Het openbaar vervoer heeft een tweetal "pijlers" waarop door overheden ingezet kan worden, te weten infrastructuur en exploitatie. In voorgaande jaren hebben we als college van Arnhem ingezet op het verbeteren van de infrastructuur voor het openbaar vervoer. Het effect hiervan is dat het openbaar vervoer een concurrerend alternatief is voor het autogebruik. Een bijkomend effect is dat er met een goede infrastructuur een betrouwbare en efficiëntere (en daarmee goedkopere) exploitatie gereden wordt. Het inzetten op infrastructuur zullen we als college dan ook zeker blijven doen. Maar daar hebben wij de hulp van de provincie Gelderland ook in de toekomst bij nodig. Wij vragen dan ook aan PS, in bijgevoegde brief, om ook in de komende jaren het beschikbare budget voor HOV-infrastructuur op het gewenste peil te houden.

Vanuit de gemeente Arnhem leveren wij een extra inspanning op de andere pijler (de exploitatie), door te investeren in het verhogen van de inkomsten. Daarbij zetten we in op verschillende tariefacties en op bewustwording bij werkgevers. Zo zijn wij bezig met de voorbereidingen van een tariefactie in de wijk Schuytgraaf, waar nieuwe bewoners met korting van het openbaar vervoer (bus) gebruik kunnen maken. Ook gaan wij de werkgevers in Arnhem stimuleren om werknemers een goedkoop OV-abonnement aan

Datum : 1 november 2022
Zaaknummer : 696691
Pagina : 4

te bieden, waarbij wij zelf het goede voorbeeld willen geven. Wij werken aan een voorstel om Gelrepashouders voor 1 euro te kunnen laten reizen.

Naast het stimuleren van het OV per bus, heeft de NS de gemeente Arnhem onlangs gevraagd om te participeren in een pilot waarin goedkope NS-dagkaarten voor minima worden aangeboden.

Naast deze lokale acties zijn er ook landelijke ontwikkelingen, die een positief effect hebben op onze provinciale situatie. Wij vragen PS om de landelijke [Oproep tot btw-verlaging van 9% naar 0% voor kaartjes openbaar vervoer](#) actief te steunen. Deze landelijke actie is gestart door de reizigersorganisatie ROVER en de landelijke samenwerkende vervoersbedrijven.

Kortom, we spannen ons maximaal in en doen een stap vooruit om samen met de provincie Gelderland het voorzieningenniveau van het openbaar vervoer in stand te houden.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch

Bijlagen:

- Consulterende Statenbrief “OV onder druk” 19 april 2022
- Inspraakreactie GMR n.a.v. consulterende Statenbrief 29 juni 2022
- Brief college B&W Arnhem aan de Statenleden van provincie Gelderland “OV onder druk”